FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT ELEANOR SHARPSTON

föredraget den 5 mars 2009 [1]

1. I överklagandet yrkar arbetstagarorganisationen 3F [2] att domstolen ska upphäva förstainstansrättens beslut av den 23 april 2007 i mål T-30/03, SID mot kommissionen (ej publicerad i rättsfallssamlingen), i vilket förstainstansrätten avvisade 3F:s talan om ogiltigförklaring enligt artikel 230 EG av kommissionens beslut att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG [3].

Tillämpliga bestämmelser och bakgrunden till tvisten

Gemenskapsbestämmelser

EG-fördraget

2. De relevanta bestämmelserna i artikel 87 EG har följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag de än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

…

1 — Originalspråk: engelska.

2 — Tidigare känd som SID och så benämnd i förstainstansrättens beslut. Arbetstagarorganisationen var emellertid känd som 3F vid tidpunkten för det aktuella överklagandet och för tydlighetens skull ska jag genomgående kalla klaganden för 3F.

3 — K(2002)4370: ”det omtvistade beslutet.”

3. Förenligt med den gemensamma marknaden är

…

c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,

…”

3. I artikel 88 EG föreskrivs att kommissionen i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande ska granska alla stödprogram som förekommer i dessa stater. Kommissionen kan inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG under vilket ”berörda parter” kan yttra sig till kommissionen. [4] Om kommissionen inleder ett förfarande, görs en fullständig granskning av det påstådda stödet. Omvänt kan kommissionen – som den gjorde i det aktuella målet – besluta att det inte är nödvändigt att inleda en sådan granskning, eftersom den anser att åtgärderna i fråga inte utgör stöd eller att de visserligen utgör stöd men är klart förenliga med den gemensamma marknaden.

4. I artikel 230 fjärde stycket EG föreskrivs att varje fysisk eller juridisk person får väcka talan även mot ett beslut som är riktat till en annan person, om det berör honom direkt och personligen.

1997 års gemenskapsriktlinjer

5. Statligt stöd till sjöfartssektorn regleras i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till sjötransport (nedan kallade 1997 års riktlinjer). [5] Dessa riktlinjer hänvisar bland annat till en rad förhållanden vid vilka stöd till rederier kan anses vara förenliga med den gemensamma marknaden. I avsnitt 3.2 fastslås riktlinjer för att bestämma förenligheten av statligt stöd som beviljats för att sänka arbetskraftsrelaterade kostnader.

4 — Granskningsförfarandet beträffande statligt stöd regleras i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, s. 1). Artikel 93 i fördraget är nu, efter omnumrering, artikel 88 EG.

5 — EGT C 205, 1997, s. 5. Dessa riktlinjer ersatte Meddelande om finansiella och skattemässiga åtgärder för gemenskapsregistrerade fartyg som bedriver sjöfartsverksamhet (SEK(89)921), vars två grundläggande mål angavs vara bibehållandet av fartygen under gemenskapsflagg och sysselsättning i största möjliga utsträckning för gemenskapens sjöfolk.

6. Avsnitt 3.2 fjärde och femte styckena har följande lydelse:

”Stödåtgärder till sjöfartssektorn bör därför framförallt inriktas på att sänka skatter, andra kostnader och avgifter som avkrävs redare och sjöfolk i gemenskapen (dvs. de personer som är skattepliktiga och skyldiga att erlägga socialavgifter i en medlemsstat) för att uppnå liknande nivåer som i övriga världen. Åtgärderna bör mera direkt stimulera en utveckling av sektorn och sysselsättningen i stället för att tillhandahålla ett allmänt ekonomiskt bidrag.

I enlighet med detta mål bör följande ingrepp beträffande en minskning av sysselsättningskostnader därför tillåtas för EG-sjöfart:

…

— Minskade inkomstskattesatser för EG-sjöfolk ombord på fartyg som är registrerade i en medlemsstat.”

7. I avsnittets sjätte stycke föreskrivs att en maximal sänkning av skatte- och avgiftssatserna till noll kan tillåtas för denna typ av stöd.

Nationella bestämmelser

8. Danmark har två fartygsregister. Det första av dessa register, det danska nationella fartygsregistret (Dansk Nationalt Skibsregister, eller DAS) är ett vanligt fartygsregister. År 1988 infördes ett andra register i Danmark, det danska internationella fartygsregistret (Dansk Internationalt Skibsregister, eller DIS).[6] Ägare till fartyg i detta register får anställa även sjöfolk som kommer från länder utanför EU enligt dessas nationella lönevillkor.[7]

9. Sjöfolk ombord på DIS-registrerade fartyg erhöll vissa skattefördelar av den danska regeringen.[8] Av särskilt intresse är att anställda ombord på ett DIS-registrerat fartyg var helt undantagna från skyldigheten att betala inkomstskatt. Det tycks ha varit den

6 — Lag nr 408 av den 1 juli 1988, som trädde i kraft den 23 augusti 1988 (*Lovtidende*, del A, av den 22 juli 1988).

7 — Med andra ord de lönevillkor som gällde i tredjeländer, vilka i praktiken vanligen betydde en lägre lön än den som utgick till sjöfolk från EG:s medlemsstater.

8 — Lagarna nr 361–364, vilka trädde i kraft den 1 januari 1989 (*Lovtidende*, del A, av den 2 juli 1988).

allmänna meningen att dessa skattefördelar även tillkom fartygsägarna, som således kunde minska bruttolönerna utan att det inkomstskattebefriade sjöfolket fick minskade nettolöner.

Det omtvistade beslutet

10. Det omtvistade beslutet fattades efter klagomål av 3F, en arbetstagarorganisation som representerade (bland andra) sjöfolk. 3F gjorde gällande att dessa skattebestämmelser, framför allt de som gällde skattebefrielse för sjöfolk på DIS-registrerade fartyg, stred mot 1997 års riktlinjer och skulle bedömas som olagligt statligt stöd.

11. I det omtvistade beslutet anförde kommissionen att lagstiftningen visserligen innebar statligt stöd men att den var förenlig med den gemensamma marknaden i enlighet med artikel 87.3 c EG. Kommissionen beslutade därför att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG samt att inte framföra några invändningar mot de skattebestämmelser som utgjorde föremålet för 3F:s klagomål.

Förstainstansrättens beslut

12. 3F väckte talan vid förstainstansrätten och yrkade att det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras. Till stöd för sin talan anförde 3F följande tre grunder:

i) Åsidosättande av artikel 88.2 EG (genom att kommissionen hade underlåtit att inleda ett granskningsförfarande trots att det hade dröjt fyra år innan kommissionen besvarade klagomålet, vilket 3F tolkade som ett tecken på ”allvarlig svårighet” att bedöma det statliga stödets förenlighet).

ii) Åsidosättande av artikel 87.3 c EG (genom att kommissionen beslöt att stödet var förenligt, fastän detta, enligt vad 3F gjorde gällande, inte ledde till någon stimulans för arbetsgivarna att gynna EG-sjöfolk, vilket krävdes enligt 1997 års riktlinjer och 1989 års meddelande samt principen om skydd för berättigade förväntningar).

iii) En uppenbart oriktig bedömning (framför allt bestående i att kommissionen inte hade tagit socialpolitiska hänsyn samt underlåtit att undersöka vad det var som föranledde en arbetsgivare att välja att anställa en viss sjöman framför en annan).

13. I sin ansökan till förstainstansrätten sökte 3F visa att den hade rätt att väcka talan om ogiltigförklaring. 3F anförde att den innehade en klart begränsad ställning i förhandlingar om kollektivavtal och att dess område för att förhandla sådana avtal påverkades av stödsystemet, vilket innebar skattelättnader inte bara för EG-sjöfolk utan för allt sjöfolk (inklusive dem som tillhör arbetstagarorganisationer utanför gemenskapen). 3F gjorde gällande att dess medlemmar härigenom försattes i en ofördelaktig konkurrenssituation. 3F hänvisade också till det faktum att det omtvistade beslutet hade kommit till som ett resultat av dess klagomål.

14. Kommissionen gjorde invändning om rättegångshinder, vilken godtogs av förstainstansrätten i det överklagade beslutet.

15. Förstainstansrätten gjorde inledningsvis vissa konstateranden [9]. Den redogjorde först för de allmänna kriterier som enligt domen i målet Plaumann mot kommissionen [10] skulle vara uppfyllda för att anse att en person är direkt och personligen berörd. Vidare redogjorde den i huvuddragen för prövningen av rätten att väcka talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att inte inleda en utredning enligt artikel 88.2 EG, dels för den som söker skydda sina processuella rättigheter, dels för den som ifrågasätter riktigheten av ett beslut att tillåta stöd.

16. Förstainstansrätten övergick därefter till att bedöma 3F:s rätt att få sitt yrkande om ogiltigförklaring prövat utifrån de kriterier som angetts i den rättspraxis som bygger på domen i målet Plaumann mot kommissionen. Rätten fann i punkt 32 att 3F

”inte kan åberopa att dess egen konkurrenssituation påverkas av stödet i fråga. För det första har en sammanslutning av de anställda vid ett företag som påståtts vara mottagare av statligt stöd bedömts inte på något sätt vara konkurrent till företaget[11]. I den mån sökanden stöder sig på sin egen konkurrenssituation i förhållande till andra arbetstagarorganisationer för sjöfolk räcker det för det andra att peka på att avtal som slutits inom ramen för kollektiva förhandlingar inte omfattas av konkurrensrätten[12]”. [13]

17. Efter att ha erinrat om att organisationer som företräder anställda i ett företag, i egenskap av berörda parter i den betydelse som avses i artikel 88.2 EG, kan yttra sig till kommissionen i angelägenheter av social karaktär, fann förstainstansrätten i punkt 36 följande:

9 — Punkterna 21–26 i det överklagade beslutet. Jag behandlar dessa uttalanden i punkterna 26–49 nedan.

10 — Dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen (REG 1963, s. 197; svensk specialutgåva, volym 1, s. 181).

11 — Här hänvisade förstainstansrätten till dom av den 18 december 1997 i mål T-178/94, ATM mot kommissionen (REG 1997, s. II-2529), punkt 63.

12 — Som stöd för att inte tillämpa artikel 3 g EG och artikel 81 EG på kollektivavtal hänvisade förstainstansrätten till dom av den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany (REG 1999, s. I-5157), punkterna 52–60.

13 — Klagandens första överklagandegrund har baserats på denna punkt, se nedan punkt 22.

”I förevarande mål … framgår att DIS-registrets sociala konsekvenser snarare beror på registrets tillkomst... än på de åtföljande skattebestämmelserna... För det första intog kommissionen ståndpunkten att DIS-registrets införande inte utgjorde statligt stöd och begränsade sin utredning om de aktuella statliga åtgärdernas förenlighet med den gemensamma marknaden till att avse enbart skattebestämmelserna … För det andra framhöll sökanden i sitt yttrande över invändningen om rättegångshinder... uttryckligen att dess talan grundades på ett åsidosättande av artikel 87.3 c EG och att den aldrig hade gjort gällande att det statliga stödet berodde på att sjöfolk utanför gemenskapen skulle kunna få anställningsvillkor som skilde sig från dem för sjöfolk inom gemenskapen. Härav följer att DIS-registrets sociala konsekvenser endast är indirekt sammanlänkade med sakfrågan i det angripna beslutet och således, som sökanden medger, med det aktuella målet. Sökanden kan därför inte på grund av sociala aspekter anses vara personligen berörd.” [14]

18. Förstainstansrätten fann därefter i punkt 37 att

”[3F] kan inte anses som personligen berörd enbart därför att det aktuella stödet har förts över till mottagarna genom löneminskningar för det sjöfolk, som omfattas av undantag från inkomstskatt enligt de i skattelagstiftningen införda bestämmelserna. Det angripna beslutet grundas på de fördelar som stödmottagarna får och inte på metoden att föra över stödet”. [15]

19. Slutligen fann förstainstansrätten i punkterna 38–40 följande:

”[3F har] inte visat att dess egna intressen som förhandlare riskerade att bli direkt påverkade av det aktuella stödet.

I detta sammanhang erinrar rätten om att i domen i de förenade målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen och domen i målet CIRFS mot kommissionen … kunde sökandena visa en alldeles speciell, till och med en exceptionell position, till exempel genom att ha förhandlat om och undertecknat avtal om taxa till grund för stödet och att ha haft ett nära samarbete med kommissionen under

14 — Klagandens andra överklagandegrund har baserats på denna punkt, se nedan punkt 23.

15 — Klagandens tredje överklagandegrund har baserats på denna punkt, se nedan s. 24.

granskningsförfarandet[16] eller genom att ha varit kommissionens samtalspartner vid inrättandet av stödordningen[17].

I det aktuella målet var enbart det faktum att sökanden framförde klagomål mot stödet i fråga till kommissionen är inte tillräckligt för att sökanden ska anses ha en särskild ställning. Även om sökanden kan ha varit en av dem som förhandlade om kollektivavtal för sjöfolk ombord på fartyg upptagna i något av de danska registren och som sådan har spelat en roll i maskineriet för att föra över stöd till fartygsägarna, har sökanden vidare inte visat att den förhandlade med kommissionen om utformningen av gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till sjötransport, vilka åberopas i det aktuella målet, eller om skattereglernas införande med vare sig kommissionen eller den danska regeringen.” [18]

20. Förstainstansrätten bedömde på dessa skäl att varken 3F eller dess medlemmar var personligen berörda av det omtvistade beslutet.

16 — Förstainstansrätten hänvisade här till dom av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, Van der Kooy m.fl. mot kommissionen (REG 1988, s. 219; svensk specialutgåva, volym 9, s. 305), punkterna 21–24, och dom av den 23 maj 2000 i mål C-106/98 P, Comité d’entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. I- 3659), punkt 43.

17 — Förstainstansrätten hänvisade här till dom av den 24 mars 1993 i mål C-313/90, CIRFS mot kommissionen (REG 1993, s. I-1125; svensk specialutgåva, volym 14, s. 83), punkterna 29–30, och dom i målet Comité d’entreprise de la Société française de production m.fl. (ovan fotnot 16), punkt 44.

18 — Klagandens fjärde överklagandegrund har baserats på denna punkt, se nedan punkt 25.

Det aktuella överklagandet

21. 3F har överklagat förstainstansrättens beslut på fyra grunder.

22. För det första har förstainstansrätten gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att med hänvisning till domen i målet Albany [19] besluta att 3F inte kunde åberopa sin egen konkurrenssituation vid kollektivavtalsförhandlingar för att visa att den var personligen berörd.

23. För det andra har förstainstansrätten gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att besluta att 3F inte kunde åberopa sociala aspekter som grund för att visa att den var personligen berörd.

24. För det tredje har förstainstansrätten gjort en felaktig tolkning av den rättspraxis som bygger på domen i målet Plaumann mot kommissionen och domen i målet kommissionen mot ARE [20] genom att slå fast att 3F inte kunde anses personligen berörd enbart därför att stödet i fråga fördes över till mottagarna genom att lönerna minskades för det sjöfolk

19 — Ovan fotnot 12.

20 — Dom av den 13 december 2005 i mål C-78/03 P, kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (ARE) (REG 2005, s. I-10737).

som omfattades av undantaget från inkomstskatt.

25. För det fjärde har förstainstansrätten gjort en felaktig tolkning av domarna i dels de ovannämnda förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen, dels det ovannämnda målet CIRFS mot kommissionen genom att slå fast att 3F:s egna intressen som förhandlare inte påverkades av den skattelagstiftning som är i fråga i det omtvistade beslutet.

Inledande anmärkningar

26. 3F yrkade i sin ansökan till förstainstansrätten att kommissionens beslut att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG skulle ogiltigförklaras. [21] Det finns ganska få fall som gäller denna speciella typ av ansökan [22] och det är i viss mån fortfarande oklart hur frågan om talerätt ska bedömas. [23] Jag anser därför att det kan vara till hjälp att redogöra för vad jag förstår är det korrekta sättet att bedöma frågan om talerätt vid ansökningar av detta slag.

27. Artikel 230 EG är den allmänna regel som utgör grund för fysiska och juridiska personer (vilka kan omfatta arbetstagarorganisationer) att föra talan om ogiltigförklaring av ett kommissionsbeslut som är riktat till en medlemsstat (liksom det omtvistade beslutet), men likväl berör den som väcker talan direkt och personligen.

28. Domstolen har tolkat begreppet ”direkt och personligen berörd” vid ett stort antal tillfällen i en lång rad välkända rättsfall. I domen i målet Plaumann mot kommissionen [24] slog domstolen fast att personer kan göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet i fråga angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem i förhållande till alla andra personer.

29. Kommissionen har skyldighet att kontinuerligt granska alla stödsystem som finns i medlemsstaterna. [25] I fråga om kommissio-

21 — Även om ansökan till förstainstansrätten avsåg enbart en ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, var sökandens första yrkande i processen av formellt slag. Förstainstansrätten bedömde att det var fråga om en ansökan som avsåg bland annat skydd för 3F:s processuella rättigheter. Jag ska behandla det nu aktuella överklagandet på samma sätt.

22 — I motsats till den mera omfattande raden av rättsfall som gäller talerätt i mål där kommissionen har inlett ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG och beslutet blivit överklagat när förfarandet genomförts.

23 — Det finns förvisso en viss otydlighet i själva det överklagade beslutet beträffande vilken talerättsprövning som ska tillämpas, jämför punkt 28 med punkterna 27 och 30.

24 — Ovan fotnot 10, punkt 107. Denna formulering upprepades helt nyligen i dom av den 22 december 2008 i mål C-487/06 P, British Aggregates mot kommissionen (BAA) (REG 2008, s. I-10505), punkt 27.

25 — Artikel 88.1 EG.

nens beslut inom detta verksamhetsområde har domstolen utvecklat mera specifika metoder för att pröva en juridisk persons talerätt i fall då personen vill väcka talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG.

30. Detta speciella test av rätten att föra talan utvecklades först i domen i målet Cook mot kommissionen [26] och domen i målet Matra mot kommissionen. [27] I dessa två avgöranden angav domstolen en lägre tröskel för personer som väckte talan mot denna typ av beslut. Domstolen slog fast att de personer som åtnjöt de processrättsliga skyddsregler som föreskrivs i artikel 88.2 EG skulle ha möjlighet att föra talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att inte inleda ett granskningsförfarande.

31. Domstolen hänvisade till domen i målet Intermills mot kommissionen [28] för att bestämma personkretsen. Domstolen utgick från ordalydelsen i artikel 88.2 EG och konstaterade att ”berörda parter” kunde väcka talan för att säkerställa att deras processrättsliga skyddsregler beaktades. För att falla inom kategorin berörda parter måste sökanden visa att dess intressen eventuellt kunde skadas av det beviljade stödet. Domstolen nämnde som exempel härpå företag som konkurrerade med de aktuella stödmottagarna.

32. I domen i målet kommissionen mot ARE [29] bekräftade domstolen att bedömningen av frågan om rätt att föra talan skilde sig åt beroende på om sökanden enbart ville säkerställa sina processuella rättigheter enligt artikel 88.2 EG eller ville ha till stånd en prövning i sak av stödet.

33. Enligt domen i målet kommissionen mot ARE behöver en sökande som vill tillvarata sina processuella rättigheter endast visa att den omfattas av kategorin berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG. En sökande som emellertid ifrågasätter ”det beslut som innehåller själva bedömningen av stödet” måste i stället visa att den uppfyller de kriterier för talerätt som slagits fast i domstolens dom i målet Plaumann mot kommissionen.

34. Domen i målet BAA mot kommissionen [30] är det allra senaste avgörandet på området. I den slog domstolen fast att en sökande som ifrågasätter det beslut som innehåller själva bedömningen av stödet måste visa att den har en speciell eller särskild ställning i den mening som avses i domen i målet Plaumann mot kommissionen. [31]

26 — Dom av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen (REG 1993, s. I-2487; svensk specialutgåva, volym 14, s. 201), punkt 23 och följande punkter.

27 — Dom av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, Matra mot kommissionen (REG 1993, s. I-3203; svensk specialutgåva, volym 14, s. 213), punkt 17 och följande punkter.

28 — Dom av den 14 november 1984 i mål C-323/82, Intermills mot kommissionen (REG 1984, s. 3809; svensk specialutgåva, volym 7, s. 685), punkt 16.

29 — Ovan fotnot 20, punkterna 34–37.

30 — Ovan fotnot 24.

31 — Se särskilt punkterna 25–30 och 35.

35. Domen i målet BAA mot kommissionen är värd att notera, eftersom sökanden i det målet angrep kommissionens beslut att inte inleda ett granskningsförfarande både på grund av att dess processuella rättigheter hade kränkts och på grund av att kommissionen hade gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning i sakfrågan. [32] Vid överklagandet bedömde domstolen samtliga grunder som sökanden hade åberopat i förstainstansrätten. [33] När en part som en del av sitt överklagande gör en invändning mot bedömningen i sak, tycks det enligt detta avgörande vara så att talerätten ska prövas på det sätt som angavs i domen i målet Plaumann mot kommissionen och den därpå följande raden av rättsfall. Domen i målet BAA mot kommissionen ger vidare vid handen att det inte skulle vara möjligt för förstainstansrätten att särskilja yrkandena i sak om sökanden inte uppfyller de kriterier som ställts upp i domen i målet Plaumann mot kommissionen för rätten att väcka talan mot bedömningen i sak, på så sätt att den kunde anse att sökanden omfattas av kategorin berörda parter och har rätt till prövning vad gäller processuella yrkanden. [34]

36. Domstolens hittillsvarande ståndpunkt har blivit föremål för viss akademisk kritik. [35] Jag avser inte att i detta förslag till avgörande företa någon ingående kritik av domstolens ståndpunkt. Jag vill ändå kommentera den kortfattat.

37. Jag skulle för det första vilja återge vissa kommentarer som generaladvokaten Mengozzi gjorde i sitt förslag till avgörande i målet BAA mot kommissionen. [36] När en sökande enbart begär en ogiltigförklaring av ett kommissionsbeslut att inte inleda det formella granskningsförfarandet, ska förstainstansrätten enligt hans uppfattning begränsa sig till frågan om kommissionens (processuella) beslut var korrekt fattat. Detta kan i praktiken innebära en granskning av kommissionens formella förfarande under handläggningen. Granskningen kan omfatta en kontroll av om kommissionen har visat att det inte förelåg några allvarliga svårigheter att fastställa om åtgärden i fråga antingen inte utgjorde stöd eller utgjorde stöd som var förenligt med den gemensamma marknaden. [37]

38. Om förstainstansrätten kommer fram till att kommissionens beslut att inte inleda ett

32 — Sökanden anförde i detta avseende en rad grunder som var mycket lika dem som 3F anförde i förstainstansrätten.

33 — Punkt 37 i domen.

34 — Se särskilt punkt 37 i domen, där domstolen – i sina överväganden om hur frågan om sökandens rätt att föra talan skulle avgöras – fann att ”BAA inte bara ifrågasatt kommissionens beslut att inte inleda det formella granskningsförfarandet, utan *även* ifrågasatt huruvida det ifrågasatta beslutet var korrekt i sak” (min kursivering). Det tycks finnas stöd för denna tolkning i punkt 76 i generaladvokaten Mengozzis förslag till avgörande.

35 — Se till exempel Friedensköld, E., ”Locus Standi in Article 88 (2) EC cases: No cure for the Plaumann blues I”, och Schmauch, M., ”Locus Standi and Article 88(3): No cure for the Plaumann blues II”, *European Law Reporter*, nr 1/2008, s. 17. Såvitt jag känner till har det ännu inte publicerats några kommentarer till domen i målet BAA mot kommissionen.

36 — Punkterna 68–76.

37 — Punkt 71 i generaladvokaten Mengozzis förslag till avgörande i målet BAA.

granskningsförfarande inte antagits på ett korrekt sätt, ska den ogiltigförklara beslutet. [38]

39. Om sökanden har framfört ett sidoargument som hänför sig till kommissionens bedömning i sak av den ifrågavarande åtgärden, ska det enligt min uppfattning inte påverka talerättens tröskel. I praktiken kan sidopåståenden som hänför sig till målet i sak vara till hjälp för förstainstansrätten att bedöma huruvida kommissionen verkligen har löst alla allvarliga svårigheter vid sin preliminära bedömning av om åtgärden i fråga antingen är förenlig med den gemensamma marknaden eller är en åtgärd som inte utgör statligt stöd. Sådana påståenden kan även avslöja ett fel i handläggningen vid kommissionen.

40. Jag kan inte inse varför framförandet av sidopåståenden angående den aktuella åtgärden i sak skulle leda till en striktare prövning av talerätten. Detta gäller särskilt det fall när sökanden inte begär ett bindande beslut om åtgärden i fråga utgör ett lagligt statligt stöd utan endast en juridisk bedömning av om kommissionen handlade korrekt när den gjorde sin preliminära bedömning.

38 — Kommissionen skulle sedan kunna återta beslutet utan att vara bunden av sin första bedömning av den aktuella stödåtgärden. Om beslutet ogiltigförklarades på grund av att det fortfarande fanns svårigheter för kommissionen att bedöma stödet, skulle kommissionen, fastän det stod den fritt att besluta att inte inleda ett granskningsförfarande, vara skyldig att visa att de återstående svårigheterna hade bemästrats.

41. Ett sådant ställningstagande är onödigt formalistiskt och straffar en sökande som vill underbygga sin begäran om en juridisk bedömning av kommissionens preliminära ställningstagande med ett påstående om att kommissionen i sitt beslut gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning i sak.

42. Utifrån det aktuella ställningstagandet finner jag det framför allt svårt att se hur en sökande utan problem ska kunna undvika att komma in på bedömningen av sakfrågan när den söker visa att det återstår allvarliga svårigheter i kommissionens preliminära bedömning av stödet. Genom domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot ARE och BAA mot kommissionen har domstolen satt upp en verkligt smal lina, på vilken sökandena och deras advokater måste balansera försiktigt. Det är alldeles för lätt för dem att halka och inse att de antingen är infångade i den striktare Plaumann-prövningen eller att de inte hade gjort tillräckligt för att övertyga domstolen om att det verkligen fanns processuella fel i det beslut som de ville få prövat.

43. Enligt min uppfattning skulle det vara bättre om domstolen valde metod på grund av vad *ansökan faktiskt avser* i stället för att utgå från en prövning av huruvida sökanden har åberopat argument som berör det underliggande föremålet för kommissionens preliminära bedömning av det påstådda statliga stödet.

44. Även om 3F i det nu aktuella målet gjorde invändningar i sak vad gällde kommissionens bedömning av stödets karaktär, gjorde den det i syfte att få till stånd en juridisk prövning av kommissionens processuella beslut. Det skulle därför vara mer rimligt att bedöma 3F:s ställning som sökande utifrån en prövning av om den uppfyllde kriteriet att vara ”berörd part”.

45. Om förstainstansrätten hade bedömt 3F:s ställning med den utgångspunkten, verkar det troligt att 3F skulle ha godtagits som sökande, eftersom stödet skulle ha kunnat påverka dess intressen.

46. Inom det regelverk som gäller enligt rådande rättspraxis medför emellertid det förhållandet att 3F i ansökan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet ifrågasatte beslutet i sak, att talerätten ska prövas enligt Plaumann-kriterierna.

47. Förstainstansrätten har därför tillämpat Plaumann-kriterierna för talerätt korrekt och inte gått in på någon bedömning av om 3F kunde anses vara ”berörd part” i den mening som avses i artikel 88.2 EG.

48. Även denna domstol ska bedöma 3F:s överklagande utifrån en prövning av om organisationen har talerätt enligt Plaumann-kriterierna.

49. Slutligen slog domstolen i domen i målet kommissionen mot ARE fast att när en talan om ogiltigförklaring väcks av en sammanslutning, med uppdrag att främja en viss kategori enskildas gemensamma intressen, så är sammanslutningen personligen berörd om dess medlemmars marknadsposition har påverkats väsentligt.[39] 3F:s argumentation i frågan om talerätt ska därför bedömas mot denna bakgrund.

Den första överklagandegrunden

50. Klagandens första överklagandegrund är att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den, i punkt 32 i det överklagade beslutet, fann att 3F inte kunnat visa att dess konkurrenssituation hade påverkats av det aktuella stödet.

39 — Domen i målet kommissionen mot ARE (ovan fotnot 20), punkt 70.

51. Förstainstansrätten slog i andra delen av punkt 32 fast att 3F inte kunde åberopa någon nackdel för dess konkurrenssituation i förhållande till andra arbetstagarorganisationer vid förhandlingar om kollektivavtal på det aktuella området. Som stöd för detta ställningstagande angav förstainstansrätten att överenskommelser i form av kollektivavtal inte föll inom konkurrensrättens tillämpningsområde och hänvisade till punkterna 52–60 i domstolens dom i målet Albany. [40]

52. 3F har anfört att det ska göras åtskillnad mellan det nu aktuella målet och målet Albany. Det senare gällde en tvist om huruvida en arbetsgivare genom ett kollektivavtal kunde tvingas att kvarstå som ansluten till en viss pensionsfond. Domstolen slog fast att ett sådant avtal inte kunde falla inom konkurrensrättens tillämpningsområde enligt den bestämmelse som numera är artikel 81.1 EG. Det aktuella målet däremot gäller en granskning av kommissionens beslut om en skattelagstiftning som påstås ha haft effekt på 3F:s förutsättningar att träffa kollektivavtal. 3F har godtagit att kollektivavtal inte omfattas av artikel 81.1 EG men har anfört att förstainstansrättens uttalande i detta avseende inte är relevant för utgången i det aktuella målet.

53. 3F har därför gjort gällande att förstainstansrätten har tillämpat domen i målet Albany felaktigt.

40 — Ovan fotnot 12.

54. Kommissionen har anfört två motargument. Den har för det första anfört att 3F:s första överklagandegrund är ogiltig på grund av att 3F inte har förmått visa på vilket sätt första delen av punkt 32, i vilken förstainstansrätten slog fast att 3F inte kunde få rätt till domstolsprövning på grund av att organisationen konkurrerade med sina medlemmars arbetsgivare, var felaktig. Att 3F inte har förmått visa att domstolens ställningstagande vad gäller punktens första del är felaktigt innebär därför att dess argumentation beträffande den andra delen av punkt 32 saknar betydelse, eftersom domstolens ställningstagande i punkt 32 första delen är i sig en tillräcklig grund för att inte ta upp talan till prövning.

55. Kommissionens första argument kan behandlas kortfattat. I detta förutsätts felaktigt att de grunder som en sökande kan åberopa som skäl för talerätt är kumulativa, på så sätt att om den misslyckas att få talerätt på en av en rad grunder så kan den inte göra anspråk på talerätt överhuvudtaget. Grunderna är emellertid alternativa. Om en sökande kan visa att den har talerätt på en enda grund, ska ansökan prövas. 3F har dessutom, som den påpekade vid den muntliga förhandlingen, inte gjort gällande att den konkurrerade med sina medlemmars arbetsgivare.

56. Kommissionens första argument i denna fråga ska därför inte godtas.

57. Kommissionen har för det andra anfört att förstainstansrättens tillämpning av domen i målet Albany var riktig.

58. Jag övergår därför till att behandla domen i målet Albany mer i detalj.

59. Domstolen angav i domen i målet Albany att kollektivavtal som träffats mellan arbetsgivare och arbetstagare i socialpolitiskt syfte inte skulle bedömas enligt artikel 81.1 EG, eftersom detta syfte skulle äventyras om sådana avtal blev föremål för bedömning enligt artikeln. [41]

60. I det aktuella målet begärde 3F en granskning av kommissionens beslut att vägra att inleda ett granskningsförfarande. Granskningsförfarandet skulle ha gällt en skatterättslig bestämmelse, inte ett kollektivavtal. 3F har gjort gällande att de omtvistade skattebestämmelserna inskränkte dess förutsättningar att träffa kollektivavtal. Enbart det faktum att kollektivavtal inte kan bedömas enligt artikel 81 EG (se domen i målet Albany) kan rätteligen inte utgöra grund för slutsatsen att 3F inte kan få sin talan prövad.

61. Jag delar i huvudsak den synpunkten.

62. Förstainstansrätten har enligt min uppfattning gjort en alltför vid tolkning av domen i målet Albany. I förevarande mål har det inte yrkats – vilket var fallet i domen i målet Albany – att domstolen skulle bedöma ett visst kollektivavtal mot bakgrund av konkurrensreglerna. 3F har i stället påstått att dess konkurrenssituation i förhållande till andra arbetstagarorganisationer påverkades av det påstådda stödet. Ett sätt på vilket den har försökt visa att dess situation påverkats var genom påståendet att det aktuella stödet hade skadat dess förmåga att träffa kollektivavtal.

63. Även om kollektivavtal inte faller inom konkurrensrättens område, har förstainstansrätten dragit en slutsats som inte logiskt följer av detta påstående. Att kollektivavtal undantas från granskningsförfaranden till följd av konkurrensrättsliga principer ska inte hindra en sökande från att kunna visa att dess konkurrenssituation har blivit negativt påverkad på grund av dess försvagade ställning i förhållande till andra arbetstagarorganisationer när kollektivavtal sluts.

64. Förstainstansrätten har därför gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid sin bedömning av det aktuella stödets effekt på

41 — Punkterna 59–60.

3F:s konkurrenssituation. Det riktiga tillvägagångssättet skulle ha varit att undersöka huruvida 3F:s konkurrenssituation i förhållande till andra sjöfolks arbetstagarorganisationer hade påverkats av det påstådda stödet.

65. Jag anser följaktligen att 3F:s första överklagandegrund är befogad.

Den andra överklagandegrunden

66. 3F har anfört att förstainstansrätten gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att i punkterna 35 och 36 i det överklagade beslutet slå fast att 3F inte kunde åberopa sociala aspekter för att visa att man var personligen berörd.

67. Förstainstansrätten fann, i punkt 36, att det inte fanns några sociala aspekter för 3F att anföra eftersom de sociala aspekterna snarare var hänförliga till DIS-registret i sig än till de skattelättnader som tillämpades på sjöfolk ombord på fartyg upptagna i registret.

68. 3F har anfört att förstainstansrätten borde ha undersökt huruvida 3F var berättigad att anföra synpunkter angående det rättsliga regelverkets sociala aspekter (nämligen skyddet för EG-sjöfolk enligt 1997 års riktlinjer), som utgjorde den bakgrund mot vilken den aktuella skattelagstiftningen skulle bedömas. 3F har anfört att den, som representant för en grupp EG-sjöfolk, är en part som skulle ha kunnat anföra sociala aspekter på stödet om ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG hade inletts. Förstainstansrätten skulle därför ha beslutat att organisationen var personligen berörd av kommissionens beslut att inte inleda detta förfarande.

69. Jag kan inte instämma.

70. Som kommissionen helt riktigt har anfört utgör de berörda parternas rätt att framföra omständigheter av social karaktär en del av de processuella rättigheter som tillkommer parterna i och med att granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG har inletts. [42]

71. 3F måste emellertid visa att man uppfyller de kriterier för talerätt som ställts upp

42 — Detta är den logiska tolkningen av förstainstansrättens dom (som fastställdes av domstolen) i målet Comité d'entreprise de la Société française de production (ovan fotnot 16), vari det slogs fast att organisationer som representerade de anställda i ett företag kunde, *som berörda parter i den mening som avses i artikel 88.2 EG*, framföra synpunkter till kommissionen som gällde överväganden av social karaktär.

i domen i målet Plaumann mot kommissionen. [43] Enbart det förhållandet att 3F (som representant för anställda hos eventuella stödmottagare) skulle kunna visa att dess rätt att framföra synpunkter under ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG påverkades negativt av kommissionens beslut att inte inleda förfarandet, är knappast tillräckligt för att särskilja den såsom ”berörd part” i den betydelse som avses i artikel 88.2 EG.

72. Ett påstående om att processuella rättigheter inte har tillgodosetts räcker inte för att 3F ska få en särskild ställning enligt de kriterier för talerätt som ställts upp i domen i målet Plaumann mot kommissionen. [44]

73. Den andra överklagandegrunden ska därför inte godtas.

Den tredje överklagandegrunden

74. Som tredje överklagandegrund har 3F anfört att förstainstansrätten i punkt 37 i sitt beslut har gjort en felaktig tolkning av Plaumann-linjen i rättspraxis genom att besluta att det förhållandet att stödet vidarebefordrades till eventuella mottagare (fartygsägarna) genom minskning av nettolöner var otillräckligt för att visa att 3F var personligen berörd.

75. 3F har anfört att, enligt domstolens dom i målet kommissionen mot ARE, är en arbetstagarorganisation personligen berörd om dess medlemmars marknadsposition påverkas väsentligt av skattelagstiftningen. [45] Även om domstolen i den domen hänvisade till ”ekonomiska operatörer”, [46] varmed vanligen åsyftas företagare, har 3F hävdat att de arbetare som den företrädde också kunde anses vara ekonomiska operatörer mot bakgrund av de speciella hänsyn som tagits till dem i 1997 års riktlinjer.

76. Kommissionen har anfört att det ska göras åtskillnad mellan det aktuella målet och domen i målet kommissionen mot ARE. Den aktuella ansökan gällde ett kommissionsbeslut att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG, medan domen i målet kommissionen mot ARE gällde ett andra beslut som tagits efter det att ett granskningsförfarande hade lett fram till ett första beslut, varigenom det påbörjade stödsystemet förklarades olagligt. Till skillnad från

43 — En prövning som innebär en betydligt högre tröskel, se ovan punkterna 28 och 31.

44 — Se domen i målet Comité d'entreprise de la Société française de production (ovan fotnot 16), punkterna 50–53, i vilka förstainstansrättens bedömning i punkterna 41–42 godtogs.

45 — Punkt 70 i domen.

46 — Punkt 72 i domen.

förhållandena i domen i målet kommissionen mot ARE, avsåg dessutom förhållandena i den aktuella ansökan inte direktstöd och ansökan om ogiltigförklaring hade inte heller gjorts av de eventuella stödmottagarnas direkta konkurrenter.

77. Kommissionen har utvecklat det sista argumentet och anfört att 3F:s medlemmar inte kunde anses vara ”ekonomiska operatörer” i den betydelse som avsågs i domen i målet kommissionen mot ARE och inte heller kunde sägas direkt konkurrera med de fartygsägare som eventuellt mottog stöd på grund av sin möjlighet att reducera bruttolöner. Om 3F:s medlemmar bedömdes som direkta konkurrenter, vilket kommissionen anfört, skulle de vara i samma position som jordbrukarna i domen i målet kommissionen mot ARE, och det skulle föreligga rättegångshinder på i det stora hela samma skäl, eftersom allt EU-sjöfolk skulle kunna anses vara konkurrenter till skeppsägarna (inte endast danskt sjöfolk representerat av 3F). [47]

78. Enligt min uppfattning kan två slutsatser dras av punkt 37 i det överklagade beslutet av förstainstansrätten.

79. För det första ansåg förstainstansrätten att det sjöfolk som företräddes av 3F inte konkurrerade med de fartygsägare som var eventuella stödmottagare. Jag kan inte se något speciellt kontroversiellt i detta ställningstagande. Om 3F:s sjöfolk konkurrerade med fartygsägarna, skulle deras ställning vara analog med jordbrukarnas i målet kommissionen mot ARE, och det skulle föreligga rättegångshinder därför att det brast i rekvisitet att sökanden ska vara personligen berörd. Jag instämmer därför i kommissionens argument att 3F inte har talerätt på denna grund.

80. Om, för det andra, fartygsägarnas eventuella förmån fördes över till dem via möjligheten att minska bruttolöner, då måste en initial förmån ha gått till sjömännen själva. [48]

81. Efter att ha konstaterat detta borde förstainstansrätten, enligt min uppfattning, ha gått vidare och bedömt om konkurrenssituationen för de sjömän som var medlemmar i 3F påverkades negativt i förhållande till sjömän som inte var medlemmar i 3F. Förstainstansrätten gjorde emellertid inte det. [49]

47 — Punkt 72 i domen.

48 — Att ha möjligheten att begära lägre bruttolöner för samma nettoersättning gjorde det aktuella sjöfolket mera konkurrenskraftigt.

49 — Detta ställningstagande överensstämde med förstainstansrättens bedömning i punkt 32 i det överklagade beslutet. 3F bestred emellertid denna bedömning i sin första överklagandegrund, som enligt min mening ska godtas. Se ovan punkterna 62–65.

82. Jag finner följaktligen att den tredje överklagandegrunden ska godtas i den del förstainstansrätten inte beaktade stödets effekt på 3F-medlemmarnas position i jämförelse med andra sjömän.

Den fjärde överklagandegrunden

83. Förstainstansrätten fann i punkterna 38–40 i det överklagade beslutet att risken att 3F:s intressen som förhandlare skulle bli direkt påverkade inte utgjorde grund för talerätt. Förstainstansrätten gjorde i detta avseende åtskillnad mellan 3F:s ställning och sökandenas ställning i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen [50] (Landbouwschap) och i målet CIRFS mot kommissionen [51] (International Rayon and Synthetic Fibre Committee).

84. 3F har anfört att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den gjorde denna åtskillnad och drog slutsatsen att 3F inte kunde få talerätt på den grunden. Enligt 3F:s uppfattning kunde en domstol anse att en arbetstagarorganisation som 3F var personligen berörd, om arbetstagarorganisationen hade spelat en speciell roll när det aktuella stödet infördes eller stödvillkoren beslutades. 3F har inte tolkat dessa fall som undantagsfall, i vilka sökanden ansågs vara personligen berörd, utan som två vitt skilda exempel på en mera omfattande regel, nämligen att en sammanslutning var personligen berörd, om den hade spelat en speciell roll när stödet infördes eller stödvillkoren beslutades.

85. Om det i dessa mål har slagits fast en sådan princip, har 3F:s roll som förhandlare för kollektivavtal – som omfattade förhandlingar om medlemmarnas arbetsvillkor – med fartygsägare som var eventuella stödmottagare, gjort att den blivit en del i det maskineri som vidarebefordrade stöd till eventuella mottagare. 3F har grundat tre olika argument på detta påstående.

86. 3F har för det första anfört att 3F därigenom spelat samma roll som Landbouwschap i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen och därför ska tillerkännas motsvarande status, så att 3F kan medges talerätt på grund av att dess roll som förhandlare har blivit negativt påverkad. [52]

87. Kommissionen har anfört att 3F – till skillnad från Landbouwschap i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen – inte hade någon nära koppling till det aktuella stödet i det omtvistade beslutet och inte heller förhandlade om det sätt på vilket

50 — Ovan fotnot 16.

51 — Ovan fotnot 17.

52 — 3F har även sökt göra åtskillnad mellan sin ställning och den ställning sökanden hade i målet Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen (ovan fotnot 16) på den grunden att konkurrenssituationen för 3F:s medlemmar faktiskt påverkades av stödet. Jag behandlar detta argument nedan i punkterna 105–113.

stödet skulle föras över från staten till eventuella stödmottagare. 3F var helt enkelt en av flera arbetstagarorganisationer med sjöfolk som medlemmar. Det var inte en faktisk situation som gav 3F en särställning i förhållande till alla andra personer.

88. Även om 3F har medgett att man inte deltog vid förhandlingarna om 1997 års riktlinjer, är dess andra argument att man vid tillämpningen av dessa riktlinjer agerat för att skydda sina medlemmar som utgjorde en speciell grupp, vilken var speciellt skyddad genom dessa riktlinjer. En felaktig tolkning av 1997 års riktlinjer (som enligt 3F:s mening hade förekommit, eftersom det aktuella stödet hade ansetts förenligt med marknaden) har inverkat negativt på 3F och dess medlemmar. Även om det förhållandet att 3F ingett klagomål till kommissionen inte kunde vara tillräckligt för att grunda talerätt, hade 3F (liksom sökanden i målet CIRFS mot kommissionen) talerätt för att säkerställa att dess medlemmar skyddades enligt 1997 års riktlinjer.

89. Kommissionen har som svar på 3F:s andra argument anfört att sökandens talerätt i domen i målet CIRFS mot kommissionen härrörde från dess ställning som kommissionens samtalspartner med avseende på industristödet i fråga. Förstainstansrätten gjorde därför en riktig bedömning när den gjorde åtskillnad mellan det målet och det nu aktuella. Kommissionen har tillagt att om 3F tillerkändes talerätt för att kunna ”övervaka” 1997 års riktlinjer, skulle detta allvarligt urholka kravet på att en part ska vara personligen berörd.

90. 3F:s tredje argument var att man hade haft en förhandlingsroll, om än inte framgångsrik, genom att man motsatte sig att den danska regeringen införde den aktuella skattelagstiftningen.

91. Kommissionen har svarat att 3F endast protesterade mot den skattelagstiftning som den danska regeringen införde. 3F förhandlade inte om lagstiftningen. Man kunde därför inte karakteriseras som förhandlare på dessa grunder.

92. Jag ska behandla 3F:s argument i tur och ordning.

93. 3F har till att börja med haft för avsikt att visa att domen i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen och domen i målet CIRFS mot kommissionen belyser en vidare regel.

94. De sakförhållanden som låg till grund för dessa två avgöranden var förvisso ganska olika. I de förenade målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen uppträdde Landbouw-

schap som producentorganisationernas representant vid förhandlingar med Nederländernas regering om gastaxa. Landbouwschap deltog också i avtalet om taxa och tog aktiv del i den granskningsprocess som kommissionen genomförde enligt artikel 88.2 EG. International Rayon and Synthetic Fibre Committee i målet CIRFS mot kommissionen förhandlade däremot inte med en medlemsstat utan med kommissionen och var kommissionens samtalspartner då riktlinjerna arbetades fram. International Rayon and Synthetic Fibre Committee vidtog även åtgärder i samband med sektorns omstrukturering och framförde – liksom Landbouwschap i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen – synpunkter under granskningsförfarandet. Båda bedömdes ha rätt att väcka talan mot kommissionens respektive beslut vid gemenskapsdomstolarna. [53]

95. Jag är beredd att godta att dessa två fall inte är rena undantagsfall utan snarare illustrerar en mera allmän princip om att talerätt kan grundas på att sökanden kan visa att stödet i fråga har påverkat dess ställning som förhandlare, [54] oavsett om kommissionen har eller inte har inlett ett granskningsförfarande. Enligt min mening är detta speciella tillvägagångssätt för att fastställa om en person är personligen berörd inte oförenligt med den prövning som angetts i domen i målet Plaumann mot kommissionen. [55] Jag anser vidare att både vikten av tillgång till domstolsprövning och socialpolitiska hänsyn starkt talar för en sådan tillämpning. Jag övergår därför till att bedöma 3F:s påståenden om hur dess ställning som förhandlare har påverkats av stödet.

96. Även om 3F som förhandlare vid kollektivavtal kan ha spelat en roll vid fördelningen av stöd till fartygsägare, [56] har den inte haft någon beslutanderätt i fråga om den skattelättnad som initialt beviljades skattskyldigt sjöfolk. Den var inte en förhandlare i detta avseende. [57]

97. På grund härav godtar jag inte 3F:s första argument.

53 — Se domen i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen (ovan fotnot 16), punkt 25, och domen i målet CIRFS mot kommissionen (ovan fotnot 17), punkt 30.

54 — Vilket förstainstansrätten ansåg i det överklagade beslutet, punkt 38.

55 — Om domstolen däremot inte anser att detta är en allmän princip, skulle skillnaderna mellan 3F:s position och omständigheterna i domen i de förenade målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen och domen i CIRFS mot kommissionen enligt min mening utgöra hinder för 3F att få talerätt i analogi med dessa fall.

56 — Via skeppsägarnas möjlighet enligt den ifrågavarande skattelagstiftningen att göra avdrag på bruttolöner medan nettolönerna behölls oförändrade.

57 — 3F:s påstående att dess roll som förhandlare för kollektivavtal påverkades negativt av stödet behandlas nedan, punkterna 105–113.

98. För det andra kan 3F enligt min uppfattning inte anses ha varit en ”förhandlare” med avseende på 1997 års riktlinjer. 3F deltog inte i förhandlingarna om dessa riktlinjer och kan därför inte få talerätt på denna grund. 3F:s argument att man sökte skydda sina medlemmar mot en felaktig tolkning av riktlinjerna förändrar dessutom inte dess ställning. Om 3F inte först har visat att dess eller dess medlemmars konkurrenssituation har blivit negativt påverkad, kan 3F – i avsaknad av en specifik förhandlingsroll vid tillkomsten av 1997 års riktlinjer – inte åberopa att man sökte skydda sig och sina medlemmar genom att begära att kommissionen skulle inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG (för att säkerställa en korrekt tillämpning av riktlinjerna).

99. 3F:s andra argument utgör därför inte en oberoende grund för talerätt utan är i stället beroende av att 3F visar en negativ effekt på dess eller dess medlemmars konkurrenssituation. En sådan grund kan anföras endast under förutsättning att 3F kan visa nämnda effekt. [58]

58 — Se likaledes nedan, punkterna 105–113.

100. 3F:s sista argument till stöd för den fjärde överklagandegrunden gäller dess motstånd på nationell nivå mot skattelagstiftningen. Kommissionen har i sina skriftliga yttranden anfört att ett totalt avståndstagande från en lagstiftning inte var förenligt med anspråk på att ha varit delaktig i de förhandlingar som ledde fram till att lagstiftningen infördes. Vid förhandlingen gick kommissionen emellertid längre och anförde att det saknade betydelse i vilken omfattning en arbetstagarorganisation hade varit indragen i lagstiftningsprocessen på nationell nivå, den kunde ändå aldrig få rätt att på denna grund överklaga ett kommissionsbeslut att inte inleda ett granskningsförfarande enligt artikel 88.2 EG. Kommissionen föreslog, som en lämpligare väg att gå för att få stödet prövat, att talan angående stödet väcktes vid nationell domstol, vilken kunde begära förhandsavgörande av EG-domstolen enligt artikel 234 EG.

101. Jag godtar inte att en arbetstagarorganisation som deltar fullt ut i förhandlingar på nationell nivå om ett stödsystem men som till sist inte lyckas hindra att stödsystemet införs, inte skulle ha rätt att överklaga ett kommis-

sionsbeslut att inte inleda ett granskningsförfarande (och i stället tvingas använda den mer omständliga och mindre säkra vägen med nationellt domstolsförfarande och begäran om förhandsavgörande) [59].

102. Om arbetstagarorganisationen i fråga endast har visat att den har framfört formella invändningar, har den emellertid inte bevisat att den var en förhandlare. Frågan om en sökande har lagt fram tillräcklig bevisning för att styrka att den är förhandlare ska avgöras av förstainstansrätten.

103. I det aktuella målet har förstainstansrätten konstaterat som ett faktum [60] att 3F inte har visat att man förhandlade med den danska regeringen om införandet av lagstiftningen. Det har inte påståtts att detta skulle vara en felaktig bedömning av de faktiska förhållandena. Bedömningen kan därför inte ifrågasättas.

104. På grund av ovan angivna skäl godtar jag inte klagandens fjärde överklagandegrund.

59 — I detta sammanhang vill jag starkt framhålla generaladvokaten Jacobs synpunkter i hans förslag till avgörande i mål 50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores mot Europeiska unionens råd (REG 2002, s. I-6677), punkterna 37–39: Möjlighet att föra talan vid EG-domstolen via nationell domstol och begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG är inte ett fullgott substitut för rätt till domstolsprövning enligt artikel 230 EG.

60 — Punkt 40 i det överklagade beslutet.

Slutligt ställningstagande till frågan om talerätt

105. Enligt artikel 61 i domstolens stadga kan domstolen, om den upphäver förstainstansrättens beslut, själv slutligt avgöra ärendet, om detta är färdigt för avgörande.

106. Enligt min uppfattning har 3F visat att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte göra en bedömning av huruvida situationen för 3F:s medlemmar påverkades negativt av stödet i fråga.

107. Har 3F gjort tillräckligt för att visa att man skulle ha beviljats rätt att i egenskap av sökande få sin talan prövad i förstainstansrätten?

108. Jag anser, efter att ha gått igenom handlingarna i domstolens och förstainstansrättens akter, att 3F:s påstående om att dess konkurrenssituation har påverkats negativt inte håller.

109. Den omtvistade åtgärden består i en skattelättnad.

110. En sjöman kan endast få en skattelättnad om han även är skyldig att betala inkomstskatt. Det är därför endast skattebetalande sjöfolk som har fördel av den skattelagstiftning som 3F vill att kommissionen ska göra till föremål för ett granskningsförfarande.

111. I 1997 års gemenskapsriktlinjer definieras EG-sjöfolk som de som är skyldiga att betala skatt i en medlemsstat i EG. Den grupp sjöfolk som har fördel av lagstiftningen i fråga är därför, som kommissionen helt riktigt har påpekat, densamma som den grupp sjöfolk som ska skyddas genom gemenskapsriktlinjerna.

112. Härav följer att konkurrenssituationen för sjöfolk som är medlemmar i 3F i förhållande till den för sjöfolk som inte är EG-sjöfolk i den mening som avses i gemenskapsriktlinjerna, inte kan bli negativt påverkad av det aktuella stödet.

113. Även om jag finner att den första och den tredje överklagandegrunden är befogade, ska domstolen således ändå, enligt min uppfattning avvisa talan.

Rättegångskostnader

114. Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats.

115. Kommissionen har yrkat ersättning för kostnader. Eftersom jag anser att klaganden ska tappa målet, ska denna ersättning beviljas.

Förslag till avgörande

116. Jag föreslår därför att domstolen ska

— upphäva det överklagade beslutet,

— avvisa talan,

— förplikta 3F att ersätta rättegångskostnaderna.